

CM2-23 Neighbor who Broke Washing Machine - פועל שהזיק

Bava Kamma 99b

אמר שמואל — **Shmuel said:** טבח אומן שקלקל חייב לשלם — **If an expert slaughterer ruined the animal by slaughtering it improperly, he is obligated to pay the owner for the damage.** מוזיק הוא פושע הוא — **This is so because he is a damager and because he was negligent;** נעשה כאומר לו שחוט לי מכאן ושחט לו מכאן — **it is thus tantamount to the owner telling him, “slaughter it for me from here,” and he slaughtered it over there [in the wrong place.]**

The Gemara asks:

למה ליה למימר מוזיק הוא פושע הוא — **Why did [Shmuel] have to say, “He is a damager and he was negligent”?**

The Gemara answers:

הוה אמינא הני מילי היכא דקא עביד — **If he said only that he was a damager,** אי אמר מוזיק הוא בשכר — **I would think this ruling that he is liable applies only where he was working for pay,** אבל היכא דקא עביד בחנם לא קא — **but where he is working for free, he would not be liable.** משמע לן פושע הוא — **[Shmuel] therefore informs us that he was negligent and is therefore liable even if he was not working for pay.**

The Gemara questions Shmuel's ruling:

איתיביה רב חמא בר גוריא לשמואל — **Rav Chama bar Gurya challenged Shmuel from the following Baraisa:** הנותן בהמה לטבח וניבלה — **If someone gives an animal to a slaughterer and he made it a *neveilah*,** אומן פטור — **if he is an expert, he is not liable,** ואם נותן שכר — **But if [the owner] gave him pay,** בין הדיוט בין אומן חייב — **whether he is an expert or a laymen, he is liable.**

Bava Kamma 99b

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן — **Rabbah bar bar Chana said in the name of R' Yochanan:** טבח אומן שקלקל חייב — **If an expert slaughterer ruined the animal, he is liable,** ואפילו הוא — **and even if he is an expert like the slaughterers of Tzipori.**

The Gemara asks:

והאמר רבה בר בר חנה — **Why** — **Now did R' Yochanan really say this?** עובדא הוה קמיה דרבי יוחנן בכנישתא דמעון — **Why Rabba bar bar Chana said;** ואמר ליה זיל אייתי ראיה דממחית — **An incident like this occurred before R' Yochanan in the Shul of Maon,** לתרגולים — **and he told [the slaughterer], “Go bring proof that you are an expert in slaughtering chickens,”** ואפטרך — **and I will free you from payment. —?**

The Gemara answers:

לא קשיא — **This is not a difficulty:** כאן בחנם — **Here in that incident the slaughterer was working for free;** כאן בשכר — **but here in R' Yochanan's first ruling the slaughterer was working for pay.**

שלחן ערוך (שו, ד) - המוליך... בהמה לטבח וניבלה, בשכר חייבים לשלם דמיהן. ואם שחט בחנם, אם היה טבח מומחה פטור, ואם אינו מומחה חייב.

למה פטור מומחה כשהוא בחנם?

תוספות (ב"ק כז: ד"ה ושמואל) - ואע"ג דלעיל (כו:) מרבין אונס כרצון באדם המזיק מפצע תחת פצע אונס גמור לא רבי רחמנא דהא בירושלמי פוטר אותו שישן ראשון אם הזיק לשני הבא אצלו לישן... וכן מוכח גבי טבח אומן שקלקל...

רמב"ן (ב"מ פב:) - ומצאתי בתוס' בב"ק (כז:) שמפרשים אותה משום אדם המזיק, וא"כ למה פטרוהו לדברי האומר אונס הוא והלא אדם מועד לעולם בין באונס בין ברצון, והם השיבו שאינו חייב באונסין גדולים וסמכו אותה מן הירושלמי שאמרו בישן ובא חברו וישן אצלו הוא המועד, ואי אפשר להעמידה דהתם משום דשני פשע בעצמו.

סמ"ע (שו, יג) - כיון שהוא מומחה ואינו רגיל לבא מכשול זה לידו אמרינן דמזל דבעל הבהמה גרם לו שבא מכשול זה לידו, אבל שחטו בשכר חייב דהוה ליה ליהרר טפי.

מחנה אפרים (נזקי ממון ה, כפי הבנת נתיבות שכיר עמ' שב) - מה שאמרו אדם מועד לעולם וחייב גם באונס, זה כשלא עוסק בממון חבירו ברשות, כי האי גונא חייב בזהירות שלא יזיק ממון חבירו דמה לו אצל ממון חבירו שהזיקו. אבל העוסק בממון חבירו ברשות והזיקו כל דאינו פשיעה פטור... אבל מכיון שהוא מקבל שכר על התיקון חזר דינו להיות חמור מאדם המזיק דחייב אפילו באונס גמור. [אבל הפתחי חושן (יג, סקכ"ג) מביא מכנסת הגדולה שפטור לכולי עלמא באונס גמור.]

איזה נקרא מומחה?

ש"ך (שו, ז) - מיקרי מומחה כששוחט ג' פעמים עופות קטנים. תורת חיים - מומחה לתרגולים הוי מומחה לבהמות.

תורת הכרי (הובא בנתיבות שכיר עמ' שה) - לפטור מממון לא מספיק הוכחה שהוא מומחה, וצריך שיביא ראיה שהוא אומן. ונראה שאומן הוא זה המתעסק בדבר זה תמיד, והיינו דהוא מוחזק. פתחי חושן (יג, סקכ"ו) - יש לעיין בשאר אומנים, כגון המוסר שעון לשען, בגד למכבסה וכיוצא בזה, איך נקבע אם הוא מומחה, שבודאי במה שיש לו עסק לאומנות זו אינו מוכח שהוא מומחה, ואם נאמר שנצרכו עדים שתיקן ג' פעמים שעונים, הרי כל קלקול בשעון יכול להיות בחלק אחר, ומי יודע אם נתמחה גם לזה. וצריך עיון עדיין.

אם יש מחלוקת אם הוא מומחה

שלחן ערוך (שו, ז) - טבח שעושה בחנם וניבל... וכן כל כיוצא בזה עליהם להביא ראיה שהם מומחים, ואם לא הביאו ראיה משלמין.

נתיבות שכיר (עמ' שו) - בזמנינו שנותנים כלים לתקן כמו בגד למכבסה, או שעון לשען, או מכשיר חשמלי לטכנאי, לתקנו וקלקלו, כיון שדרך כלל זה בשכר אין נפקא מינה בהוכחה אם הוא באמת אומן ורק כשמתקן לו בחנם יש נפקא מינה בדין זה.

חיוב בגרמא

חתם סופר (הובא בנתיבות שכיר עמ' שו) - לא נאמרו דינין גרמי וגרמא אלא באיניש דעלמא המזיק את חבירו, אבל מי שבא לידו הדבר בתורת שמירה או שליחות חייב אפילו על צד רחוקה ונפלאה. נתיבות שכיר (עמ' שז על פי שו"ת לחם רב סימן קפ) - במקרה שהזמין טכנאי לתקן לו מקרר והטכנא לא החזיר התקע לאחר התיקון ונתקלקלו המצרכים שבמקרר אין לחייב על המצרכים דהוא קיבל שם ירה רק על ממון שהופקד בידו להתעסק בו אבל על שאר הממון דינו כלל אדם דחייב רק במזיק ולא בגרמא.

ועי' משפטי התורה ח"א סימן מח בענין נזקי שכן שהשתדל לתקן מכבסה של חבירו, ומשפטי אליהו ח"ב סימן מב בענין מי שלא כרך את הספר כמות.